

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U003980

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 29-10-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Баран Богдан Миколайович

2. Bohdan Baran

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8245-0202

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 032

Назва наукової спеціальності: Історія та археологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 032 Історія та археологія

Дата захисту: 09-12-2025

Спеціальність за освітою: Середня освіта (Історія)

Місце роботи здобувача: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код за ЄДРПОУ: 02125544

Місцезнаходження: вул. М. Кривоноса, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46027, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 11177

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код за ЄДРПОУ: 02125544

Місцезнаходження: вул. М. Кривоноса, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46027, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код за ЄДРПОУ: 02125544

Місцезнаходження: вул. М. Кривоноса, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46027, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 21.15, 21.91, 03, 03.29, 03.09.55

Тема дисертації:

1. Соціально-економічна діяльність Греко-Католицької Церкви в Східній Галичині в міжвоєнний період
2. Socio-economic activities of the Greek Catholic Church in Eastern Galicia in the interwar period

Реферат:

1. Актуальність дослідження зумовлена важливістю розуміння її ролі в суспільному житті регіону. Після завершення Першої світової війни та в умовах відновлення Польщі, Східна Галичина опинилася в складі ДРП, що значно вплинуло на соціально-економічну ситуацію. ГКЦ, окрім релігійної місії, активно долучалася до розв'язання нагальних суспільних проблем. Вона відіграла провідну роль у розвитку освітніх, благодійних, кооперативних та культурних ініціатив. Завдяки мережі парафіяльних громад, Церква сприяла згуртуванню українства, підтримці малозабезпечених верств та розвитку національної свідомості. Особливо важливим є дослідження економічних аспектів діяльності Церкви, зокрема її участі в розвитку кооперативного руху, створенні кредитних спілок та освітніх установ. Це дозволило глибше зрозуміти механізми взаємодії Церкви та суспільства в умовах соціально-економічної нестабільності. Аналіз соціально-економічної діяльності ГКЦ в Східній Галичині сприятиме комплексному осмисленню історичних процесів, що впливали на формування

громадянського суспільства, збагатить знання про роль релігійних інституцій в соціально-економічному розвитку регіону, дозволить глибше зрозуміти механізми взаємодії Церкви та суспільства в умовах соціально-економічної нестабільності міжвоєнного періоду. Актуальність теми підкреслюється необхідністю аналізу ролі Церкви у формуванні національної еліти та її впливу на розвиток української ідентичності. У міжвоєнний період ГКЦ виступала важливим центром духовного та громадського життя, її діяльність сприяла збереженню культурної спадщини та підтримці освітніх проєктів. З огляду на сучасні виклики, пов'язані з питаннями релігійного та культурного самовизначення, дослідження історичного досвіду соціально-економічної діяльності ГКЦ може стати корисним для вироблення стратегій розвитку громадянського суспільства. Також це сприятиме формуванню об'єктивної оцінки ролі релігійних інституцій у розбудові соціальної згуртованості та економічної стабільності. Загалом вивчення соціально-економічної діяльності ГКЦ в Східній Галичині досліджуваного часу дозволить не лише глибше зрозуміти історичні процеси цього періоду, але й осмислити їх для сучасного суспільства. Роль релігійних інституцій у забезпеченні соціальної підтримки, розвитку освіти та збереженні культурної спадщини залишається актуальною й сьогодні. Наукова новизна та теоретичне значення дослідження полягають у тому, що вперше: п проаналізовано історіографічний доробок українських та зарубіжних науковців з теми дослідження; п виявлено, опрацьовано й введено до наукового вжитку значний масив документальних джерел; п сформовано теоретико-методологічні засади й відповідний науковий інструментарій роботи; п використано комплексний підхід до вивчення соціально-економічної діяльності ГКЦ у Східній Галичині в міжвоєнний період; п визначено правовий статус Церкви, її організаційно-управлінську структуру та характер взаємодії з владними інституціями; п вивчено соціальний вимір церковної активності духовенства в суспільному житті, функціонування церковних шкіл та освітніх закладів, розвиток системи благодійництва, соціальної опіки та реалізації моральної місії Церкви; п охарактеризовано структуру церковної власності, управління земельними ресурсами та господарською інфраструктурою, її залучення до кооперативного руху і підтримки українського селянства; п розкрито матеріальне становище духовенства, механізми соціально-економічної адаптації Церкви до умов міжвоєнної доби. Практичне значення полягає у тому у можливості їхнього використання для поглиблення сучасного наукового та суспільного розуміння ролі ГКЦ як одного з ключових чинників соціально-економічного розвитку Східної Галичини в міжвоєнний період. Матеріали дослідження можуть стати основою для підготовки узагальнюючих праць з історії українського релігійного та соціально-економічного руху, регіональних і порівняльних студій з історії Церкви. Результати дослідження можуть бути використані у навчальному процесі закладів вищої освіти при викладанні курсів з історії України, релігієзнавства, соціально-економічної історії та історії Церкви. Дослідження сприятиме поглибленню історичної пам'яті та формуванню усвідомлення релігійної ідентичності й традиційних соціальних інститутів, які були вагомим чинником консолідації українства в складних умовах міжвоєнної доби.

2. The relevance of the study is due to the importance of understanding its role in the social life of the region. After the end of World War I and in the conditions of the restoration of Poland, Eastern Galicia was part of the DRP, which significantly affected the socio-economic situation. The GCC, in addition to its religious mission, was actively involved in solving urgent social problems. It played a leading role in the development of educational, charitable, cooperative and cultural initiatives. Thanks to the network of parish communities, the Church contributed to the unification of Ukrainians, support for the underprivileged and the development of national consciousness. Of particular importance is the study of the economic aspects of the Church's activities, in particular its participation in the development of the cooperative movement, the creation of credit unions and educational institutions. This allowed for a deeper understanding of the mechanisms of interaction between the Church and society in conditions of socio-economic instability. The analysis of the socio-economic activities of the GCC in Eastern Galicia will contribute to a comprehensive understanding of the historical processes that influenced the formation of civil society, enrich knowledge about the role of religious institutions in the socio-economic development of the region, and allow for a deeper understanding of the mechanisms of interaction between the Church and society in the conditions of socio-economic instability of the interwar period. The

relevance of the topic is emphasized by the need to analyze the role of the Church in the formation of the national elite and its influence on the development of Ukrainian identity. In the interwar period, the GCC acted as an important center of spiritual and public life, its activities contributed to the preservation of cultural heritage and support for educational projects. Given the modern challenges associated with issues of religious and cultural self-determination, the study of the historical experience of the socio-economic activities of the GCC can be useful for developing strategies for the development of civil society. It will also contribute to the formation of an objective assessment of the role of religious institutions in building social cohesion and economic stability. In general, the study of the socio-economic activities of the Ukrainian Christian Church in Eastern Galicia during the period under study will allow not only a deeper understanding of the historical processes of this period, but also to make sense of them for modern society. The role of religious institutions in providing social support, developing education, and preserving cultural heritage remains relevant today. The scientific novelty and theoretical significance of the study lie in the fact that for the first time: ▫ the historiographical achievements of Ukrainian and foreign scholars on the topic of the study were analyzed; ▫ a significant array of documentary sources was identified, processed and introduced into scientific use; ▫ theoretical and methodological principles and the corresponding scientific tools of work were formed; ▫ a comprehensive approach was used to study the socio-economic activities of the Ukrainian Church in Eastern Galicia in the interwar period; ▫ the legal status of the Church, its organizational and managerial structure and the nature of interaction with government institutions were determined; ▫ the social dimension of the church activity of the clergy in public life, the functioning of church schools and educational institutions, the development of the system of charity, social care and the implementation of the moral mission of the Church were studied; ▫ the structure of church property, management of land resources and economic infrastructure, its involvement in the cooperative movement and support of the Ukrainian peasantry are described; ▫ the material situation of the clergy, the mechanisms of socio-economic adaptation of the Church to the conditions of the interwar period are revealed. The practical significance lies in the possibility of their use to deepen the modern scientific and public understanding of the role of the Ukrainian Church as one of the key factors in the socio-economic development of Eastern Galicia in the interwar period. The research materials can become the basis for the preparation of general works on the history of the Ukrainian religious and socio-economic movement, regional and comparative studies on the history of the Church. The results of the research can be used in the educational process of higher education institutions when teaching courses on the history of Ukraine, religious studies, socio-economic history and history of the Church.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Баран Б. М. Греко-Католицька Церква як соціально-економічна інституція українського селянства Східної Галичини (1939–1941 рр.) / Баран Б.М. // Наукові записки ТНПУ ім. В.Гнатюка. Серія: Історія. - 2018. Вип.1. Ч.ІІ. С.88–91.
- Баран Б.М., Петрик Ю. Б Діяльність Української греко-католицької церкви та Українського Єпархіального комітету опіки над військовими сиротами у створенні та розвитку дитячих притулків в Східній Галичині у 1917–1924 рр. Вчені записки Таврійського університету імені Володимира Вернадського: Серія «Історичні науки». 2021. Т.32. Вип.1. С.8 – 14.

- Баран Б.М. Соціально-економічна діяльність греко-католицької церкви в Дистрикті Галичина 1941-1944 рр. Вчені записки Таврійського університету імені Володимира Вернадського: Серія «Історичні науки» 2021. Т.32. Вип.4. С.8 – 13.
- Баран Б.М. Огляд історіографії та джерельної бази дослідження господарсько-економічної діяльності Греко-католицької церкви в Східній Галичині 1923–1946 рр. Вчені записки Таврійського університету імені Володимира Вернадського: Серія «Історичні науки». 2022. Т.33. Вип.3. С.186 – 190.
- Баран Б.М. Роль греко-католицької церкви у діяльності кооперативів східної галичини в 1920–1939 рр.. Вчені записки Таврійського університету імені Володимира Вернадського: Серія «Історичні науки». 2022. Т.33. Вип. 4. С.1 – 5.
- Баран Б.М., Строць Б.С Соціально-економічна діяльність греко-католицької церкви у Східній Галичині в 1921–1946 рр.: історіографічний огляд. Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка Серія «Історія». 2024. Випуск 1. С.6 –12.
- Baran B. Ukrainian revival through spirituality: the views of Bishop Hryhoriy Khomyshyn. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / головний редактор Іван Зуляк. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». 2025. Вип. 1. С. 8–14.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Буяк Богдан Богданович
2. Bohdan B. Buiak

Кваліфікація: д. філ. н., професор, 09.00.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1496-7573

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код за ЄДРПОУ: 02125544

Місцезнаходження: вул. М. Кривоноса, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46027, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пилипів Ігор Васильович
2. Igor Pylypiv

Кваліфікація: д. і. н., професор, 07.00.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0001-7569-069X**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Карпатський національний університет імені Василя Стефаника**Код за ЄДРПОУ:** 02125266**Місцезнаходження:** вул. Шевченка, Івано-Франківськ, 76018, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Стефанишин Олена Василівна
2. Olena Stefanyshyn

Кваліфікація: к. і. н., доц., 07.00.02**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-6218-6985**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Західноукраїнський національний університет**Код за ЄДРПОУ:** 33680120**Місцезнаходження:** вул. Львівська, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46009, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Прийдун Степан Васильович
2. Stepan Pryidun

Кваліфікація: к. і. н., доц., 07.00.02**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-8825-7024**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

